

Roll No.

Total No. of Pages : 7

Total No. of Questions : 31

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 802

संस्कृतवाङ्मयेतिहासः

द्वितीय-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश :- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः । अङ्का प्रश्नानां समक्षे निर्दिष्टाः ।

(वस्तुनिष्ठ-प्रश्ना)

1. उचितं विकल्पं चिनुत -

5×1=5

(i) वेदत्रयीमध्ये कः अस्ति ?

(क) शिक्षा

(ख) कल्प

(ग) व्याकरण

(घ) ऋग्वेदः

(ii) गानसम्बन्धितः वेदः कः

(क) सामवेदः

(ख) ऋग्वेदः

(ग) यजुर्वेदः

(घ) अथर्ववेदः

(iii) प्राचीनतमः वेदः कः ?

(क) सामवेदः

(ख) ऋग्वेदः

(ग) यजुर्वेदः

(घ) अथर्ववेदः

(iv) वेदाङ्गानां संख्या कति ?

(क) 5

(ख) 6

(ग) 7

(घ) 4

(v) वेदपुरुषस्य मुखं किम् ?

(क) शिक्षा

(ख) कल्पं

(ग) व्याकरणम्

(घ) निरुक्त

2. 'आरण्यकः' इति शब्दस्य कोऽर्थः ?

1×5=5

3. पुराणस्य लक्षणं लिखत।

2

4. रामायणस्य रचयिता कः ?

2

5. महाभारतस्य रचयिता कः ?

2

6. गीतायां कः कम् उपदिशति ?

2

7. महाभारते श्लोकानां संख्या कति ?

2

8. उचितं विकल्पं चिनुत -

5×1=5

(i) भामहमतेन काव्यस्य आत्मा कः ?

(क) छन्दः

(ख) दसः

(ग) पद्यम्

(घ) अलंकारः

(ii) शृंगारस्य वर्णः कः ?

(क) श्यामः

(ख) रक्तः

(ग) पीतवर्णः

(घ) हरितवर्णः

(iii) राजतरङ्गिणी इति ग्रन्थस्य प्रणेता कः ?

(क) अल्हणः

(ख) कल्हणः

(ग) विल्हणः

(घ) जगन्नाथः

(iv) कादम्बरी इत्यस्य रचनाकारः कः ?

(क) कालीदासः

(ख) बाणभट्टः

(ग) माघः

(घ) भवभूति

(v) पदलालित्यं कस्य विशेषता ?

(क) कालीदासस्य

(ख) दण्डेः

(ग) माघस्य

(घ) भवभूतेः

9. "काव्यम्" इति शब्दस्य कोऽर्थः ?

1×5=5

10. उचितं विकल्पं चिनुत -

5×1=5

(क) करुणरसप्रधाननाटकं किम् ?

(i) अभिज्ञान शाकुन्तलम्

(ii) उत्तररामचरितम्

(iii) मृच्छकटिकम्

(iv) स्वप्नवासदत्तम्।

(ख) कुमारसम्भवस्य नायकः कः ?

(i) रामः

(ii) शिवः

(iii) गणेशः

(iv) कार्तिकेयः

(ग) शुकनासोपदेशः वर्तते -

(i) कादम्बर्याम्

(ii) अभिज्ञानशाकुन्तले

(iii) हर्षचरिते

(iv) दशकुमारचरिते

(घ) शब्दस्य व्यंग्यार्थबोधिका वृत्तिः का ?

- (i) अभिधा (ii) लक्षणा
(iii) व्यञ्जना (iv) तात्पर्याख्या

(ङ) किरातार्जुनीयमहाकाव्ये 'किरातः' कः अस्ति ?

- (i) अर्जुनः (ii) शिवः
(iii) कृष्णः (iv) धर्मराजः

11. एकं पद्यं विलिख्य तस्य भावार्थं लिखत।

1×5=5

12. उचितं विकल्पं चिनुत -

5×1=5

(क) अखिले रघुवंशमहाकाव्ये कति राज्ञां वर्णनं समुपलभ्यते ?

- (i) 21 (ii) 25
(iii) 29 (iv) 32

(ख) शिशुपालवधस्योपजीव्यमस्ति -

- (i) रामायणम् (ii) पुराणम्
(iii) महाभारतम् (iv) गीता

(ग) चन्द्रापीडस्य पितुः नाम किम् ?

- (i) शूद्रकः (ii) चित्ररथः
(iii) तारापीडः (iv) श्वेतकेतुः

(घ) शिवराजविजयस्य काव्यविधाऽस्ति -

- (i) अलंकारशास्त्रम् (ii) उपन्यासः
(iii) महाकाव्यम् (iv) जन्तुकथा

(ङ) मृच्छकटिनाटके विदूषकस्य नाम किम् ?

- (i) माधव्यः (ii) मैत्रेयः
(iii) माणवकः (iv) गौतमः

13. खण्डकाव्यस्य संक्षिप्तपरिचयं लिखत। 1×5=5
14. विश्वनाथोक्तं काव्यलक्षणं किम् ? 2
15. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य रचनाकारः कः ? 2
16. हितोपदेशस्य रचयिता कः ? 2
17. उज्जयिनीनगरस्य वर्णनं केन कविना कृतम् ? 2
18. “वागर्थाविव संपृक्तौ” इति कस्य ग्रन्थस्य मङ्गलाचरणम् ? 2
19. विद्या ददाति विनयं इति श्लोकं पूरयत। 2
20. साधारणीकरणस्य प्रवर्तकः कः ? 2
21. पण्डितराजजगन्नाथस्य मते काव्यस्य कारणं किम् ? 2
22. भार्गवीयम् इति महाकाव्यस्य प्रणेता कः ? 2
23. ‘बालभारतम्’ इति नाटकस्य प्रणेता कः ? 2
24. समुचितं विकल्पं चिनुत— 5×1=5

(क) मम्मटानुसारं काव्यस्य कति भेदाः ?

(i) द्वौ

(ii) त्रयः

(iii) चत्वारः

(iv) पञ्च

(ख) अलङ्कारसिद्धान्तस्य प्रवर्तकः कः ?

(i) दण्डी

(ii) भामह

(iii) भरतः

(iv) कुन्तकः

(ग) “एको रसः करुण एक निमित्तभेदात्” इति केनोक्तम् ?

- (i) कालिदासेन (ii) भवभूतिना
(iii) भासेन (iv) वाल्मीकिना

(घ) “रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम्” इति केन उक्तम् ?

- (i) कुन्तकेन (ii) जगन्नाथेन
(iii) आनन्दवर्द्धनेन (iv) मम्मटेन

(ङ) पदलालित्याय सुप्रसिद्धः कविरस्ति -

- (i) भारवी (ii) दण्डी
(iii) कालीदासः (iv) भवभूतिः

25. समुचितं विकल्पं चिनुत—

01=01x1

(क) किरातार्जुनीयस्य प्रारम्भिकः शब्दः अस्ति ?

- (i) लक्ष्मी (ii) श्री
(iii) द्रौपदी (iv) शारदा

(ख) अच्छेदसरोवरस्य सौन्दर्यं समुपस्थापयति ?

- (i) शिशुपालवधम् (ii) नैषधीयचरितम्
(iii) कादम्बरी (iv) सौन्दर्यलहरी

(ग) नन्दिनी-सेवाव्रते संलग्नः राजा कः ?

- (i) रामः (ii) अजः
(iii) दिलीपः (iv) रघु

(घ) गौतमबुद्धस्य चिकित्सकः कः आसीत् ?

(i) जीवकः

(ii) मणिभद्रकः

(iii) नागसेनः

(iv) संघभद्रः

(ङ) 'अहिल्याशापविमोचनम्' कस्मिन् काण्डे वर्णितम् ?

(i) अयोध्याकाण्डे

(ii) अरण्यकाण्डे

(iii) बालकाण्डे

(iv) सुन्दरकाण्डे

26. साधरणीकरणस्य प्रवर्तकः कः ?

2

27. अनुमितिवादस्य प्रवर्तकः कः ?

2

28. वेदपुरुषस्य घ्राणं किम् ?

2

29. कति पुराणानि सन्ति ?

2

30. मध्यप्रदेश द्वयोः ज्योतिर्लिङ्गयो नामनी लिखत।

2

31. कस्यापि एकस्य कवेः जीवनवृत्तं लिखत।

1×10=10

अथवा

“संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्” इत्यस्मिन् विषये निबन्धं लिखत।

Total No. of Questions : 31

समस्या : 100

समस्या : 100

नी

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

ली

संस्कृतवाङ्मयैतिहासः (802)

[द्वितीय सेट का उत्तर]

प्रश्न क्रमांक उत्तर

- 1) (क) iv ऋग्वेदः
(ख) i सामवेदः
(ग) ii ऋग्वेदः
(घ) ii ०6 (षड्)
(ङ) iii व्याकरणम्

2) अरण्ये उपविश्य लिखिताः ग्रन्थाः आरण्यकाः इति ।

3) सगश्च प्रतिसगश्च वंशो मन्वंतराणि च ।
वंशानुचरितं चैव पुराणं पञ्चलक्षणम् ॥

4) वाल्मीकिः

5) वेदव्यासः

6) कृष्णः, अर्जुनम्

7) 100000 (एकलक्षम्)

8) (क) - (iv)

(ख) - (i)

(ग) - (ii)

(घ) - (ii)

(ङ) - (ii)

9) _____

- 10) (क) - (ii)
(ख) - (ii) शिवः / कार्तिकेयम्
(ग) - (i)
(घ) - (iii)
(ङ) - (ii)

11) —————

12) (क) (iii)

(ख) (iii)

(ग) — (iii)

(घ) — (ii)

(ङ) — (ii)

13) —————

14) वाक्यं रसात्मकं काव्यम् ।

15) कालिदासः

16) नाशयणपण्डितः

17) कालिदासेन

18) शकुवंशम्

19) विद्या ददाति विनयं, विनयायाति पात्रताम् ।
पात्रत्वाद्धनमाप्नोति, धनाद्धर्मः, ततः सुखम् ॥

20) भट्टनाथकः

21) प्रतिभा

22) मिथिलाप्रसादः

23) राजशेखरः

24) (क) (ii)

(ख) (ii)

(ग) (ii)

(घ) (ii)

(ङ) (ii)

- 25) (क) (ii)
- (ख) (i)
- (ग) (iii)
- (घ) - (i)
- (ङ) - (iii)

26) भद्रनायकः

27) श्रीशंभुकः

28) शिक्षा

29) महाकालः, ओंकारेश्वरः 06 (मट)

30) महाकालः, ओंकारेश्वरः

31) _____

